

Tisdagen den 27 november

Kl. 15.00

*Om upprustning
av fiskeriförsöks-
stationen i Kälarne*

§ 1 Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

§ 2 Om upprustning av fiskeriförsöksstationen i Kälarne

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Sven Lindbergs* (s) den 9 november anmälda fråga, 1979/80:101, och anförde:

Herr talman! Sven Lindberg har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att fiskeriförsöksstationen i Kälarne snarast rustas upp.

Vid fiskeriförsöksanstalten i Kälarne bedrivs forsknings- och försöksarbete av stor betydelse för fiskodlingsverksamheten i landet. Samtidigt bedrivs ett arbete för att bevara värdefulla stammar av laxartad fisk, vars naturliga reproduktion inte är tillräcklig.

Anstalten behöver rustas upp. Upprustningen av anstalten och den verksamhet som bedrivs där är också av stor betydelse för sysselsättningen i Kälarne. Regeringen avser att inom den närmaste tiden ge byggnadsstyrelsen i uppdrag att projektera en upprustning av fiskeriförsöksanstalten i Kälarne.

SVEN LINDBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Jag hälsar med tillfredsställelse att detta gamla problem nu förhoppningsvis närmar sig sin lösning. Jag vill bara ställa en kompletterande fråga, eftersom jag vet att man ibland har diskuterat att eventuellt finansiera utbyggnadsprojektet med AMS-medel. Är regeringen beredd att finansiera detta projekt med budgetmedel, eller kommer det att bli ett AMS-projekt? Om det blir ett AMS-projekt, kan man då be byggnadsstyrelsen kostnadsberäkna olika etapper? Jag har nämligen en känsla av att arbetsmarknadsstyrelsen får svårt att ta hela projektet i en enda utbyggnadsetapp.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det är en i och för sig berättigad fråga, men jag kan inte svara på den i dag. Vad vi nu gör är att vi ger byggnadsstyrelsen i uppdrag att projektera anläggningen. Vi får senare ta ställning till hur den skall finansieras.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
27 november 1979

*Om införande av
motorgas som bil-
bränsle*

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Per Westerbergs* (m) den 9 november anmälda fråga, 1979/80:102, och anförde:

Herr talman! *Per Westerberg* har frågat mig om jag vill medverka till att underlätta ett införande av motorgasdrift. Enligt *Westerberg* är det främst bestämmelserna i bilavgaskungörelsen som hindrar konvertering av äldre fordon för användning av motorgas.

Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening har även tillsammans med Svenska petroleuminstitutet skrivit till regeringen och hemställt om åtgärder i denna fråga. Skrivelsen har skickats på remiss till berörda myndigheter.

Några formella hinder för införande av gasdrift finns inte från miljösynpunkt. Bilavgaskungörelsen innehåller bestämmelser om avgasutsläpp från bensindrivna bilar och dieslbilar men inte från gasdrivna bilar.

Gasdrift av bilar kan innebära fördelar från miljösynpunkt. Gasen är blyfri och ger mindre utsläpp av de flesta föroreningar än en bensinbil med den avgasrening vi har i dag.

Som budgetministern framhöll i kammaren förra veckan har regeringen underlättat en introduktion av motorgas genom att i propositionen 1979/80:30 föreslå ett ökat skattegap mellan gasol och bensin.

Det största problemet med gasdrift av bilar torde f. n. vara att distributionen av motorgas inte är utbyggd. Det finns bara några enstaka tankställen för gas och det bara i storstadsområdena. Därför är det naturligt att många bilister även vill kunna köra gasbilar på bensin. De förslag till tekniska lösningar som presenterats innebär emellertid att delar av avgasreningstrustningen monteras bort eller ändras varför utsläppen vid bensindrift av en gasbil blir större än vad som är tillåtet i bilavgaskungörelsen.

Det återstår således en rad praktiska problem som måste lösas, innan ett införande av gasdrift kan ske. Med hänsyn till de miljöfördelar motorgas kan innebära är det viktigt att dessa tekniska problem löses så snart som möjligt. Det är bil- och oljeindustrin som har huvudansvaret för att finna sådana lösningar.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Jag antar att jordbruksministern precis som jag har varit ganska oroad av de rapporter vi kunnat ta del av om bl. a. blyhalten i blodet hos Stockholms barn och om en ökad andel cancerfall beroende på ökade luftföroreningar framför allt i storstädernas innerområden.

Från den 1 januari 1980 sänks blyhalten i bensin, och vi får s. k. lågblybensin, vilket det finns all anledning att hälsa med tillfredsställelse. Därifrån är dock vägen lång innan vi har fått blyfri bensin, med de problem som ökad bränsleförbrukning och ökade kostnader innebär, och den tid det kommer att ta i anspråk att genomföra detta är avsevärd. Försörjningsskäl

och mycket annat när det gäller svensk industris konkurrenskraft ute i Europa talar för att det kanske blir problem med att införa blyfri bensin i Sverige under det närmaste årtiondet. Jag tror inte det blir aktuellt förrän den införs i övriga Europa.

Motorgas eller gasol har, som jordbruksministern uppenbarligen insett, betydande fördelar inte minst ur försörjningssynvinkel. Man eldar i dag bort en mycket stor andel motorgas, eller propan 95, vid olika raffinaderier eftersom man icke kan tillgodogöra sig alla delar där. Motorgas är väsentligt renare än bensin vid bilanvändning. T. ex. polyaromatiska kolväten utgör så litet som 5 % av vad motsvarande körsträcka ger om man kör på bensin.

En snabb introduktion av motorgas i Sverige, framför allt i storstadsområdena, ser jag som utomordentligt väsentlig. Jag vet att intresset för detta i Stockholms stad är mycket stort. Jag vet också att bl. a. japansk taxi för att köra i vissa innerstadsområden enligt lag måste köra på gasol eller ha motorgas som drivkälla. Jag tror att vi med ganska enkla medel kan införa detta på mycket kort tid i Sverige.

När Anders Dahlgren säger att huvudansvaret vilar på bil- och petroleumindustrin, så håller jag delvis med honom. Men man skall inte glömma bort att det kommer att ta lång tid att skapa tillräckligt många pumpstationer för att klara gasoldriften. Därför behövs det en liten tank med bensin för att man skall kunna köra och ta i drift gasbilar. Jag tycker personligen inte att det är riktigt att stoppa en introduktion av motorgas inom en mycket snar framtid på grund av att det blir vissa små miljöföreningar när man kör en gasbil på bensin i stället för att köra på motorgas. Man borde i stället söka underlätta införande av motorgasen redan 1980. Därför skulle jordbruksministern kunna medge någon form av dispens från bilavgaskungörelsen vad gäller bensindrift av motorgasbilar.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talmän! Jag kan i detta läge inte medge någon dispens. Jag erinrar om att gasdrift av bilar kan innebära fördelar från miljösynpunkt. Gasen är blyfri, och den ger normalt mindre utsläpp av koloxid och kolväte än en bensinbil med den avgasrening vi har. Däremot kan kväveoxidutsläppet bli större. Jag vill också erinra om att ett annat problem i detta sammanhang är att endast en femtedel av den befintliga bilparken i dag har motorer som är konstruerade för ett blyfritt bränsle som t. ex. gas. De svensktillverkade bilarna och vissa importerade bilar är konstruerade för blyfritt bränsle, men för andra bilmärken fordras f. n. bly i bensinen.

Jag vill också säga att det från energibesparingssynpunkt naturligtvis är diskutabelt om gasdriften förbättrar energisituationen totalt sett. I själva verket produceras ju gasen ur råolja på liknande sätt som bensinen, och därför är det inte alldeles riktigt att en ökad motorgasdrift totalt sett förbättrar försörjningstryggheten.

*Om införande av
motorgas som bil-
bränsle*

Tisdagen den
27 november 1979

*Om införande av
motorgas som bil-
bränsle*

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tror att både jordbruksministern och jag är medvetna om de mycket stora förbättringar i fråga om utsläppen som drift med motorgas trots allt innebär. Vissa ämnen andelar i utsläppen kan möjligen öka något, men det mest farliga och mest omdebatterade ämnet minskar betydligt.

Jag tror vidare liksom jordbruksministern inte att vi i framtiden kommer att få se motorgasdrivna bilar i massor i Sverige. Det är troligen inte heller önskvärt. Men det vore säkert mycket önskvärt att exempelvis Stockholms Taxi skulle kunna övergå till att köra på motorgas liksom att vissa av kommun och landsting ägda bilar som cirkulerar i innerstaden skulle kunna göra det. Jag avser alltså bilar som körs mycket, och en övergång till motorgasdrift skulle i det fallet kunna innebära betydande miljöförbättringar i innerstaden på mycket kort tid. Jag tror att detta vore en mycket bra åtgärd. Men om man inte ger dispens när det gäller denna lilla reservtank som möjliggör att man kan köra bilen på bensin, då stoppar man ju indirekt införandet av motorgasdrift i storstadsområdet, och det tycker jag vore mycket beklagligt.

När det sedan gäller energibesparingssynpunkten är det väl bara att konstatera att det finns många inom oljekretsar som i dag hävdar att det kan bli fråga om kvotering av motorgas i framtiden, så till vida att alla länder som köper bensin och råolja tvingas köpa även propan 95 för att man skall kunna få avsättning för denna och för att vi skall utnyttja den energiresurs som denna gas onekligen utgör.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Stockholms Taxi liksom andra företag i Stockholms kommunala förvaltningar kan övergå till gasdrift på sina bilar om de vill. I Stockholm finns i dag två tappningsställen för gas. Problemet är väl möjligen att det finns för få sådana, och det borde ju då ligga i bolagens intresse att utöka antalet tappningsställen.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill framhålla att det är fråga om en liten reservtank som rymmer kanske 5 eller högst 10 liter bensin och som man kan behöva för att kunna ta sig till en tappningsstation för gas. Det handlar alltså om obetydligt ökade utsläpp under den korta tid man kör med bensin, medan man den övervägande tiden kör med motorgas, som är mest ekonomiskt för bilägaren i och med att bränslet kostar någon krona mindre per mil. Detta måste ju innebära betydande miljöförbättringar och alltså motivera ett omedelbart införande. För att få flera motorgasstationer fordras det ju dessutom att det finns ett underlag med ett tillräckligt antal motorgasdrivna bilar som är i trafik, inte bara i Stockholm utan även i övriga områden där det finns ett starkt behov av förbättrad luft.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Men, herr Westerberg, vi kan väl ändå vara överens om att om det blir flera tappningsställen för gaspåfyllning, då behövs ju inte den extra bensindunken som herr Westerberg talar om, och det borde väl vara den bästa lösningen.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag delar Anders Dahlgrens uppfattning. Men för att få en introduktion, för att kunna bygga ut tappningsstationerna, behöver man ha denna lilla extra bensindunk. Jag tror också att jordbruksministern kan hålla med mig om att den korta transportsträcka det är fråga om här kan ge mycket små miljöföroreningar, medan vi totalt sett kan uppnå mycket stora förbättringar, om vi verkligen får en introduktion av motorgas. Det gäller ju dessutom förhållandevis små serier som kan överföras till motorgasdrift, och man kan inte lägga på bolagen alltför stora initialkostnader för att få introduktionen till stånd.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! När det gäller den sista delen av herr Westerbergs anförande, nämligen att det skulle röra sig om små miljöförstöringar, så delar jag inte hans uppfattning.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag förstår faktiskt inte jordbruksministern riktigt. Den bilförare som kör en motorgasdriven bil måste ju vara medveten om att bränslekostnaden minskar med ungefär en krona per mil. Det borde därför vara ett mycket starkt ekonomiskt incitament att köra på motorgas i stället för på bensin. Den lilla extratanken och den obetydliga ökning av utsläppen som det skulle bli fråga om när man kör till en tankningsstation skulle knappast innebära något verkligt problem i miljövårdshänseende.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det är inte, herr Westerberg, om gasens miljöpåverkan som vi är oense. Vi är ju överens om att det blir en fördel från miljösynpunkt. Vad vi är oense om är om man kan köra en bil på både gas och bensin. Här upprepar jag att jag tycker att man skall göra detta, men då skall man också ha löst hela problemet med avgasreningen, så att den fungerar.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag förstår jordbruksministerns åsikt, men jag delar den inte. Här är det fråga om en introduktion som skall ske snabbt. Totalt sett blir det en betydande förbättring när det gäller luftföroreningarna. Dessutom blir det ett mycket starkt incitament för bilförarna att köra på propan 95 i stället för på bensin. Det finns mycket starka skäl att försöka åstadkomma denna luftförbättring till de här obetydliga kostnaderna. Dessutom kan vi få en snabb förbättring. Det är bättre än att dölja sig bakom denna byråkratiska regel.

*Om införande av
motorgas som bil-
bränsle*

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Introduktionen kan inte ske snabbare än tillgången på gas och lämpliga tappningsställen tillåter. Vidare måste vi ha bilar som fungerar med det här drivmedlet. Jag upprepar vad jag tidigare har sagt: det ligger i bilindustrins och oljebolagens intresse att själva påskynda utvecklingen härvidlag.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Om det nu kan anses finnas ett allmänt intresse av att få in en liten bensintank för att kunna påverka ett stort antal bilister, framför allt yrkesbilister, så att de kör på motorgas, må jag säga att jag inte riktigt förstår varför man inte skulle kunna ge denna lilla hjälp till dem som är beredda att gå över till motorgas, om detta befinner sig lämpligt. Jag ställer mig alltså litet oförstående till jordbruksministerns inställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Om lokaliseringen av länsrätterna

Justitieministern HÅKAN WINBERG erhöll ordet för att besvara *Anna Wohlin-Anderssons* (c) den 14 november anmälda fråga, 1979/80:121, och anförde:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat mig dels hur långt utredningsarbetet om eventuell utlokalisering av länsrätterna från residensstäderna fortskridit, dels om länsrätten i Östergötlands län är föremål för utredningens uppmärksamhet och när i så fall besked kan väntas.

Justitieutskottet erinrade i våras i sitt av riksdagen sedermera godkända betänkande (JuU 1978/79:26) om att dåvarande chefen för justitiedepartementet i budgetpropositionen uttalat att valet av lokaliseringsort för länsrätterna, i de fall fråga väckts om utlokalisering från residensorten, borde ske efter noggrann kartläggning i varje enskilt fall av de skäl som talade för och emot utlokalisering. Utskottet framhöll också att det enligt departementschefen var angeläget att frågan om en eventuell utlokalisering av länsrätter inte prövades isolerad utan vägdes samman med motsvarande fråga för annan offentlig förvaltning. Utskottet erinrade vidare om att departementschefen i budgetpropositionen konstaterat att länsdomstolarna befann sig i en arbetsmässigt svår situation.

Liksom utskottet fann departementschefen att det var utomordentligt angeläget att länsrättsreformens genomförande inte ledde till en försämring av den för både allmänhet och personal otillfredsställande balanssituationen i länsdomstolarna. Enligt utskottets mening var det ofrånkomligt att en utlokalisering av länsrätt till annan ort än residensorten av personalpolitiska och andra praktiska skäl under inledningsskedet skulle inverka negativt på arbetet i länsrätten. Att bringa ned balanserna till en från rättssäkerhetssynpunkt godtagbar nivå fick, enligt utskottets mening, anses vara ett så

angeläget önskemål att det då måste sättas före intresset att av regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska skäl redan då lokalisera länsrätt till annan ort än residensorten. Utskottet ansåg sig därför inte kunna tillstyrka att länsrätt då lokaliserades till sådan ort. Frågan om lokalisering av länsrätt borde emellertid, i enlighet med vad riksdagen tidigare förutsatt och vad som förordades i propositionen, utredas vidare. Det slutliga ställningstagandet från regeringens sida borde ske så snart utredningsarbetet avslutats.

Arbetet i regeringskansliet på länsrättsreformen fick i våras helt koncentreras till sådana frågor som måste lösas innan reformen trädde i kraft. Därefter har olika frågor som berör länsrätternas verksamhet krävt ett omfattande arbete av domstolarna själva, domstolsverket och departementet. Frågorna om formerna för utredningsarbetet när det gäller länsrätternas lokalisering och inriktningen av detta arbete får nu tas upp.

Jag avser därvid självfallet att följa de riktlinjer som lagts fast genom riksdagens godkännande av justitieutskottets förslag i betänkandet.

ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Länsstyrelserna har haft som en av sina uppgifter att inom ramen för länsplaneringsarbetet ta fram decentraliseringsförslag rörande den offentliga sektorn inom länen. I flera län har därvid den nya länsrättsorganisationen tilldragit sig uppmärksamhet. Det är helt naturligt, eftersom det här är fråga om omstrukturering och utökning av en verksamhet. Från sex län förelåg också i våras förslag till lokalisering av länsrätten till annan ort än residensstaden. Regeringens villighet att följa dessa förslag kommer av länsstyrelserna att upplevas som en test på om regeringen menar allvar med det som sägs om att man skall försöka förbättra den inomregionala balansen.

Riksdagen uttalade i våras att frågan om lokalisering av länsrätt borde utredas vidare. Det är nu snart sju månader sedan och det är att beklaga att utredningsarbetet inte har kommit i gång. Jag tycker att det är fel att man låter personal och länsstyrelser sväva i okunnighet om hur det skall bli med denna viktiga fråga, och jag tror inte att ärendebalansen påverkas positivt av trånga lokaler och ovisshet om framtiden.

När det gäller länsrätten i Linköping brådskar det verkligen. Valet står mellan att bygga nytt för stora pengar eller hyra lokaler till topphyror eller att flytta verksamheten till Motala, där det finns bra lokaler till låg hyra.

Jag vill med anledning av svaret fråga justitieministern: Hur skyndsamt kan utredningen tänkas komma fram och hur snart kan vi alltså i Östergötland få besked om var länsrätten skall placeras?

Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson talar om den inomregionala balansen. Den är naturligtvis viktig, men som jag nämnde i mitt svar finns det också en annan balans, nämligen balansen av ärenden i länsrätterna. Jag vill återigen stryka under att den är allvarlig och att riksdagen uttalade, att i de fall där man genomför en utlokalisering av länsrätten kommer det att negativt

Tisdagen den
27 november 1979

*Om lokaliseringen
av länsrätterna*

påverka arbetet att bringa ned balanserna.

Låt mig bara nämna att i Östergötlands län var antalet oavgjorda mål vid utgången av budgetåret 1977/78 ungefär 7 600, men vid utgången av budgetåret 1978/79 var antalet ända uppe i 9 000. De siffrorna skall man se mot bakgrund av att det under de tre senaste åren har avgjorts ungefär 6 000 mål om året. Det är alltså ytterst angeläget att man inte nu vidtar åtgärder som motverkar möjligheterna att bringa ned den här balansen. Det är en mycket viktig fråga ur rättssäkerhetssynpunkt.

Vad sedan beträffar den fråga som ställdes kan jag anföra att justitiedepartementet nu skall utreda frågan om lokalisering både när det gäller Östergötlands län och andra län, som var föremål för uppmärksamhet i riksdagens beslut. Jag är inte beredd att för dagen säga när den översynen kan vara klar.

ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill säga till justitieministern att jag fortfarande tror att det kommer att positivt påverka ärendebalansen när man på länsrätterna får klarhet i var man skall placeras och när man får bra lokaler.

Låt mig säga, eftersom det gäller frågan om snara och konkreta åtgärder i Linköping, att det förutom de regionalpolitiska skälen finns flera andra starka skäl för att flytta länsrätten till Motala. Motala har drabbats av stora industrikriser. Tusentals industriarbetare har friställts. Administrativa arbeten inom den statliga sektorn saknas nästan helt. Avståndet till Linköping är inte särskilt stort. Sist men inte minst: Regeringen har ont om pengar, och då måste det vara vettigare att använda sig av bra och billiga lokaler i Motala än att bygga nytt i Linköping för stora pengar. Och jag tror fortfarande att också åtgärdsbalansen påverkas positivt om vi klarar upp den här frågan tämligen snart.

Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Jag skall självfallet inte nu ta ställning till vilken plats som vore lämplig. Jag har lyssnat på Anna Wohlin-Anderssons argument, men jag vill bara säga att även i Linköping finns det möjligheter till andra alternativ för lokaliseringen av länsrätten. Byggnadsstyrelsen funderar på olika andra alternativ.

Sedan är det också en uppenbar risk att den duktiga personal som nu finns i Linköping inte till övervägande del utan kanske endast till en mindre del vill följa med till Motala, och det kan vid en utlokalisering försvåra för länsrätten att då komma i gång med arbetet.

ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Det finns två möjligheter i Linköping: antingen bygger man ut, och det kostar alltid pengar, eller så hyr man. Kontorshyrorna i Linköping ligger i topp.

Vad beträffar avståndet mellan Motala och Linköping, så tar det 35 minuter

att köra sträckan med bil på en bra väg. Jag tror inte att det skall vara avgörande för att man inte skall vilja arbeta i Motala.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 38

Tisdagen den
27 november 1979

Om den ekonomiska politiken

§ 5 Om den ekonomiska politiken

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN erhöll ordet för att besvara *Kjell-Olof Feldts* (s) den 12 november anmälda interpellation, 1979/80:58, och anförde:

Herr talman! Kjell-Olof Feldt har i en interpellation till mig ställt följande frågor:

1. Varför vill regeringen inte – såsom av riksdagen förutsattes i juni – avlämna någon proposition i höst om den ekonomiska politiken?

2. Vilka besked om det ekonomiska läget och om regeringens ekonomisk-politiska planering har lämnats till arbetsmarknadens parter?

3. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att bemästra inflationen, lösa de akuta problemen på arbetsmarknaden och säkerställa ett bostadsbyggande på den angivna nivån 60 000 lägenheter?

Som svar på den första frågan vill jag understryka hur svåröverskådligt det internationella ekonomiska läget f. n. är. Till stor del sammanhänger detta med situationen på oljemarknaden. Vi vet inte vad som kommer att hända med oljeexporten från Iran och hur detta kommer att påverka oljepriserna. De beslut om de framtida oljepriserna som kommer att fattas vid OPEC:s möte i Caracas den 17 december får stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen.

Oljesituationen påverkar på ett avgörande sätt konjunkturer och ekonomisk politik i vår omvärld. Detta bestämmer i sin tur i hög grad våra exportmöjligheter och därmed betingelserna för vår produktion och sysselsättning. Inom OECD-sekretariatet revideras bedömningarna av den internationella konjunkturutvecklingen under 1980 successivt ned. I de tongivande länderna finns klara tendenser att lägga om politiken i mer restriktiv riktning för att få bukt med den genom höjda oljepriser ytterligare förvärrade inflationen. I länder som redan i utgångsläget har en svag bytesbalans tillkommer också motivet att genom en mer restriktiv politik söka förbättra denna. Osäkerheten på oljemarknaden påverkar dessutom direkt vårt eget land, som ju är mer beroende av importerad olja än praktiskt taget något annat industriland.

Den analys av vår ekonomi och de prognoser för det kommande året som redovisats av konjunkturinstitutet och vilka brukar ligga till grund för regeringens bedömningar, måste mot bakgrund härav vara behäftade med större osäkerhet än vad vanligen brukar vara fallet. Detta utgör ett skäl till att regeringen ansett starka motiv tala för att avvakta den bedömning av utvecklingen som OECD-sekretariatet kommer att redovisa i december. Visserligen har regeringen tidigare år lagt fram en höstproposition om den

ekonomiska politiken *innan* OECD-sekretariatets bedömning funnits tillgänglig. I situationer av det slag som *nu* föreligger har dock OECD-sekretariatet möjlighet att ge en samlad överblick över det internationella läget som är särskilt betydelsefullt för de analyser som ett enskilt lands regering har att göra.

I slutet av november kommer dessutom betalningsbalansdelegationen att lägga fram en definitiv rapport rörande underlaget för beräkningar av bytesbalansens storlek. Därigenom kommer ett bättre beslutsunderlag att finnas tillgängligt inte endast i vad avser bytesbalansen och dess komponenter utan i någon mån även vad gäller den reala utvecklingen t. ex. i fråga om produktionsnivån.

Tillåt mig i detta sammanhang påminna Kjell-Olof Feldt om att vid den förra oljekrisen 1973–1974 den dåvarande socialdemokratiska regeringen ansåg läget vara så svårbedömt att den t. o. m. avstod i januari 1974 från att lägga fram en försörjningsbalans och nationalbudget för det kommande året.

De viktigaste uppgifter som nu ligger framför oss är att minska vårt oljeberoende, förbättra konkurrenskraften och genom en återhållsam privat och offentlig konsumtion bereda utrymme för en ökad export och för den nödvändiga strukturomvandlingen i det svenska näringslivet.

Den förändrade situationen på oljemarknaden och den med minst 8 å 9 miljarder kronor fördyrade oljenotan har förändrat förutsättningarna för den ekonomiska politiken. Även om regeringen av här angivna skäl inte ansett sig böra nu redovisa en detaljerad ekonomisk bedömning har regeringen i propositionen om fortsatt reformering av inkomstskatten (prop. 1979/80:58) i stora drag givit sin syn på den ekonomiska utvecklingen och på utgångspunkterna för den ekonomiska politiken. Regeringen har inte heller tvekat att föreslå de åtgärder som omedelbart behöver vidtas.

Sålunda har riksdagen föreslagits besluta om väsentliga förändringar i vad avser energibeskattningen och inkomstbeskattningen. I fråga om energibeskattningen har huvudsyftet varit att premiera hushållning och sparande på energiområdet. Förändringarna i inkomstbeskattningen – bl. a. föreslås sänkta marginalskatter med tyngdpunkten i de skikt där de stora heltidsarbetande grupperna befinner sig – har bl. a. till syfte att underlätta avtalsrörelsen. Genom att skatteskalen förblir inflationsskyddad undgår man också de kostnadsuppdrivande effekter som skulle uppstått, om löntagarorganisationerna skulle se sig tvingade att begära kompensation för att inflationen annars automatiskt skulle skärpt skattetrycket.

På Kjell-Olof Feldts andra fråga vill jag svara att regeringen, med framhållande av bedömningarnas osäkra karaktär, för arbetsmarknadens parter redogjort för den allmänna bedömningen av det ekonomiska läget i stort sett i de termer som redovisats i propositionen om reformering av inkomstskatten. Företrädarna för parterna har i sin tur redogjort för sina bedömningar. Vidare har förslaget till förändringar i inkomstskatten diskuterats. I övrigt har de deltagande parterna överenskommit att inte ge offentlighet åt överläggningarna i vidare mån än vad redan skett genom

uttalanden i omedelbar anslutning till sammanträdena.

Kjell-Olof Feldt tar vidare upp problemen med inflationen, rörligheten på arbetsmarknaden, sparandet samt behovet av överläggningar med kommunförbunden om den kommunala expansionen. Överväganden om behövliga åtgärder i dessa hänseenden sker i samband med budgetarbetet och arbetet på finansplanen. Redan nu kan dock sägas att regeringen avser att i början av 1980 ta upp nya överläggningar med kommunförbunden.

Vad gäller den tredje punkten, rörande aktiviteten på byggmarknaden, vill jag understryka riskerna för en överhettning. En sådan utveckling skulle kunna ge upphov till prishöjningar och löneglidning som kunde spridas även till andra delar av ekonomin. En anpassning till vad samhällsekonomin kräver måste kunna ske även inom byggandet. För att undvika en överhettning har arbetsmarknadsmyndigheterna förskjutit igångsättnings-tillstånden för vissa projekt, däribland även bostadsprojekt, från 1979 till 1980. Jag vill vidare peka på att i vissa regioner, såsom Norrbotten, Västerbotten och Värmland, har statliga byggen tidigarelagts.

Jag vill också påminna om att när riksdagen i våras diskuterade bl. a. byggandets omfattning skedde detta mot bakgrund av att den kommunala volymexpansionen i år förutsattes uppgå till 4 %, vilket redan det var klart mer än de 3 % varom regeringen och kommunförbunden träffat en av de fyra största partierna godkänd överenskommelse. Jag vill påminna om att inom dessa 3 % per år ryms gott och väl en utbyggnad av de prioriterade områdena äldre- och långtidssjukvård och barnomsorg. Enligt konjunkturinstitutets höstrapport beräknas expansionen uppgå till inte mindre än 5,4 %. Sysselsättningsmässigt betyder detta en ökad efterfrågan på arbetskraft från kommunerna som är ägnad att försvåra en nödvändig rekrytering till industri och byggnadsverksamhet. En större återhållsamhet på den kommunala sidan skulle göra det lättare att nå en högre nivå på bostadsbyggandet. Mot denna bakgrund måste det vara en gemensam uppgift för alla partier att i de kommunala beslutsorganen verka för en återhållsam linje i fråga om den kommunala expansionen.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talmán! Jag vill tacka ekonomiministern för svaret.

Ekonomiministern anför en rad motiv för att landet måste klara sig utan ekonomisk politik ett tag framåt. Det viktigaste skulle vara den osedvanligt stora osäkerhet som just nu råder om vår ekonomiska framtid.

Till den osäkerheten har emellertid ekonomiministern och hans regering i hög grad själva bidragit. Före valet den 16 september kände herr Bohmans välvilja och optimism nästan inga gränser. Sverige var på väg ut ur krisen, skatterna skulle sänkas, budgetunderskottet var närmast bara ett socialdemokratiskt påhitt. Den famösa oljenotan, som Gösta Bohman ständigt låter dingla framför nosen på oss, hörde man knappast talas om då.

Men efter valet och alltsedan Gösta Bohman på nytt äntrade taburetten som ekonomiminister har han genomgått en metamorfos. Han har höjt skatter, han talar om hårda tider, att vi måste rätta mun efter matsäcken, att vi

måste acceptera sociala nedskärningar. Han rustar sig helt enkelt för en ny svångremspolitik.

Om den här helomvändningen har skapat förvirring och osäkerhet bland folk i det här landet, så är det inte att förundras över. Den här verksamheten har Gösta Bohman bedrivit nu under hösten i en rad fora, på en rad tribuner. Han har verkligen inte visat någon återhållsamhet när det gäller att i massmedia beskriva Sveriges ekonomiska framtid och att förskriva de mediciner som patienten måste ta.

Men för att en möjlighet skall skapas att i Sveriges riksdag diskutera landets ekonomi och regeringens syn på den ekonomiska politiken, måste alltså ekonomiministern släpas hit för att besvara en interpellation.

En regering som säger sig vilja förankra sin politik i breda lösningar och som avkräver även oppositionen ett ansvarstagande bör inte handla på det sättet.

Men man är konsekvent. I dag har finansutskottets borgerliga majoritet på varje punkt avstyrkt den socialdemokratiska motion om den ekonomiska politiken som vi väckte den 2 oktober. Någon omprövning behövs inte, säger man. Om detta är den borgerliga regeringens sätt att skapa samförstånd och bred uppslutning kring sin politik, måste man ha förväxlat samförstånd med konfrontation.

Det framgår alltså med all önskvärd tydlighet att regeringen inte vill ha någon debatt i riksdagen i höst om den ekonomiska politiken och ännu mindre ta några nya initiativ för att möta de svåra ekonomiska prövningar som landet står inför.

Men aldeles bortsett från sättet att behandla riksdagen: Är nu detta ett rimligt ställningstagande med hänsyn till den svenska ekonomins faktiska läge?

Gösta Bohman säger i sitt interpellationssvar att regeringen inte har tvekat att föreslå de åtgärder som omedelbart behöver vidtas. Behov skulle enligt Gösta Bohman finnas att minska vårt oljeberoende, förbättra konkurrenskraften och hålla tillbaka privat och offentlig konsumtion.

Mot den bakgrunden är det kanske litet märkligt att Gösta Bohman hänvisar till regeringens skatteförslag som en åtgärd som skulle möta de här behoven. Det är faktiskt märkligt att framställa förslag om en sänkning av inkomstskatterna med sammanlagt 7 miljarder som åtgärder för att hålla tillbaka konsumtionen. Men för det syftet har Gösta Bohman uppenbarligen andra ting i beredskap, som jag skall återkomma till.

Det är också märkligt att beskriva skatteförslagen som inflationsdämpande, när de dels kraftigt ökar kostnaderna, dels av Landsorganisationen har beskrivits som en direkt försvårande faktor i avtalsrörelsen, eftersom deras fördelningspolitiska effekter gör det nödvändigt att kräva kompenserande lönehöjningar för de lägre avlönade.

Beskedet från ekonomiministern är alltså att vad som göras skall är allredan gjort. För lösningen på alla de problem som svensk ekonomi nu befinner sig mitt uppe i hänvisar ekonomiministern till budgetpropositionen i januari.

För att beskriva de problemen behöver jag nu inte dra någon egen litanja. Jag kan helt enkelt högläsa ur det betänkande som finansutskottets borgerliga majoritet i dag har justerat. Jag skall be att få läsa upp följande avsnitt: "Utvecklingen på oljemarknaden påverkar den svenska ekonomin negativt på flera sätt. Den leder med största säkerhet till en avmattning i den internationella konjunkturen med försämrade exportutsikter för svenska företag som följd. Oljeprisstegringarna leder, genom både direkta och indirekta effekter, till ett markant ökat inflationstryck i vår ekonomi. Vidare leder de höjda oljepriserna till kraftiga försvagningar av handels- och bytesbalans.

Även på andra områden än de nämnda kvarstår betydande problem i vår ekonomi. Genom den kraftiga tillväxten i den inhemska efterfrågan ökar importvolymen starkt vilket ytterligare accentuerar de ökade problem som följer av den fördyrade oljeimporten. Exporten ökar visserligen alltjämt i relativt snabb takt men svenska företag har inte kunnat återvinna marknadsandelar i den omfattning som tidigare förväntats. Investeringsutvecklingen utgör fortfarande ett bekymmer. Konjunkturinstitutets höstrapport innebär en nedrevidering av de samlade bruttoinvesteringarnas ökningstakt med ett par procentenheter jämfört med bedömningen i årets reviderade finansplan. Den största nedjusteringen gäller bostadsinvesteringarna som nu inte alls beräknas öka mellan 1978 och 1979. Den förbättrade sysselsättningsutvecklingen hindrar inte att det fortfarande kvarstår problem på arbetsmarknaden, särskilt vad gäller ungdomsarbetslösheten. Slutligen bör nämnas att priserna utvecklas ogynnsamt. Vi riskerar nu en prisstegring för 1979 på närmare 10 %, vilket klart överstiger de prognoser som gjordes under våren."

Detta var alltså den samlade bedömningen av de borgerliga ledamöterna i finansutskottet, som de till någon överraskning avslutar med att säga att någon omprövning av den ekonomiska politiken behövs minsann inte. Jag måste fråga Gösta Bohman: Finns det ingenting i den här bilden som hans egna partivänner, regeringsunderlaget i finansutskottet, ger som föranleder honom att göra någonting nu? Är det försvarligt av landets regering att låta alla ekonomiska beslut vänta i fyra månader till den 23 mars 1980, då budgetpropositionen skall behandlas här i riksdagen?

Jag skall ta ett exempel. Det gäller investeringarna. Sverige har under 1970-talet haft den absolut sämsta utvecklingen av industriinvesteringarna bland de västeuropeiska länderna. Vi står i dag i stort sett på samma nivå som för tio år sedan. För varje investeringsenkät som görs skrivs den förväntade investeringsökningen ner både för 1979 och 1980. Det förefaller nu tveksamt om det blir någon investeringsuppgång alls nästa år. Vad gör då regeringen? Jo, man avskaffar de särskilda stimulanserna till maskininvesteringar och höjer räntan till en absolut rekordnivå.

Gösta Bohman brukade under valrörelsen hävda att det var nonsens att se statens finansiella underskott som något problem. "Jag vägrar att diskutera begreppet totalfinansiering", sade han. Därav skulle vi alltså förledas att tro att det statliga budgetunderskottet inte har några realekonomiska effekter. Men påstår Gösta Bohman detsamma också nu? Påstår han att räntehöj-

ningen i år på 3 % inte till betydande del har sitt ursprung i att staten varje månad måste låna upp 4 miljarder kronor och kraftigt överanstränga kreditmarknaden? Påstår han också att räntor på 13–14 % inte får konsekvenser för investeringsverksamheten? Inser han inte att om regeringen vill vidta åtgärder som kan stimulera investeringar 1980 måste det ske nu – om ett halvår är det för sent.

Sedan har vi bostadsbyggandet. I våras uttalade riksdagen att bostadsbyggandet "bör öka snabbare än vad nuvarande planering ger vid handen". Målet borde vara, sade civilutskottet, att nå en igångsättning som snarare låg över än under 65 000 lägenheter om året med hänsyn till den tilltagande bostadsbristen. Allt tyder på att igångsättningen i år t. o. m. understiger det från början uppsatta målet 60 000 lägenheter och stannar någonstans vid 55 000.

Vad har då Gösta Bohman att säga om detta? Hur har regeringen agerat utifrån riksdagsbeslutet? Jo, han berömmar sig i interpellationssvaret av att bostadsbyggandet försenas genom att igångsättningen av bostadsprojekt har förskjutits från 1979 till 1980. Detta har skett för att undvika en överhettning på byggnadsmarknaden, säger ekonomiministern.

Det är riktigt att det nu råder brist på byggnadsarbetare inom vissa regioner, t. o. m. brist på kapacitet inom vissa delar av byggmaterielindustrin. Men om bostadsbyggandet är prioriterat och om en enig riksdag har krävt ett ökat bostadsbyggande, hur kan då regeringen rikta sina åtgärder direkt mot bostadsbyggandet? Om det är brist på resurser för byggnadsverksamheten i dag, hur skall det då bli möjligt att nästa år få någon ökning av bostadsbyggandet eller ens hålla det på nuvarande nivå?

Är det därför någon lösning av det här problemet att flytta projekt från 1979 till 1980? Och dessutom: Om industrin ändå skulle vilja öka sitt byggande 1980 – trots allt hoppas vi ju fortfarande på det – hur skall det med dessa förutsättningar få plats på byggmarknaden?

Borde inte regeringen omedelbart ge sig i kast med problemet om hur det prioriterade byggandet – bostäder och industri – skall få nödvändigt samhällsekonomiskt utrymme? Borde man inte ingripa mot det oprioriterade byggandet? Borde man inte starta en snabbaktion tillsammans med näringsliv och fackliga organisationer för att öka rekryteringen till byggnadsarbetarkåren? Här är det flera års försummelser som måste repareras och därför desto viktigare att man sätter i gång.

I sin agitatoriska verksamhet som ekonomiminister och ledare för moderata samlingspartiet har Gösta Bohman angett en rad riktlinjer för den ekonomiska politiken, riktlinjer som han emellertid inte vill låta riksdagen diskutera och ta ställning till.

Den riktlinje för den borgerliga regeringens ekonomiska politik som har väckt mest uppseende är Gösta Bohmans deklARATIONER om att nu måste den offentliga sektorn krympas och den privata sektorn ökas. Men ser man närmare efter vad Gösta Bohman vill göra, så finner man att det är tvärtom. Han har pekat ut livsmedelssubventioner, bostadsbidrag och läkemedelsersättning som de främsta objekten för regeringens besparingspolitik. Och det betyder definitivt inte att det är den offentliga sektorn som beskärs. Det

betyder att hushållens realinkomster minskar, och det är alltså den privata sektorn som krymper. Med andra ord – det är helt enkelt den gamla Bohmanska svängremmen som tas fram igen, fast den här gången skall den dras åt via höjda matpriser, hyror och sjukvårdskostnader.

Av uttalanden från trepartiregeringens övriga två partiledare att döma har Gösta Bohman sin regering bakom sig för en sådan här politik. Vi har alltså grundad anledning frukta att den blir verklighet i den budget som kommer i januari.

Nu pågår budgetarbetet, och Gösta Bohmans läppar är naturligtvis förseglade. Men eftersom han själv har dragit i gång den här debatten, och eftersom detta antagligen är enda chansen att försöka påverka regeringen bort från svåra missgrepp måste jag ställa några frågor till Gösta Bohman. Är det verkligen en klok politik att 1980 genomföra en åtstramning av hushållens realinkomster via höjda levnadskostnader?

Regeringen förutser själv en markant nedgång i den internationella konjunktoren under 1980. Det framgår av det lilla samhällsekonomiska avsnittet i skattepropositionen. Och tecknen blir allt fler på att industrikonjunktoren i Sverige vänder nedåt nästa år. Måste inte en åtstramning av den inhemska efterfrågan ytterligare förstärka den tendensen?

Dessutom – alla är medvetna om betydelsen av att Sverige håller pris- och kostnadsutvecklingen under kontroll. Men minskade offentliga utgifter i herr Bohmans tappning betyder högre matpriser, höjda hyror och sjukvårdskostnader. Är det någon, Gösta Bohman undantagen, som tror att detta inte får konsekvenser för lönekrav och lönekostnader?

Spåren efter Gösta Bohmans förra period som ekonomiminister förskräcker oss fortfarande. Nu tar han ny sats, och förskräckelsen ser inte ut att bli mindre den här gången.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Kjell-Olof Feldt ställde till mig tre konkreta frågor, och jag har givit Kjell-Olof Feldt tre utförliga, konkreta svar. Men Kjell-Olof Feldt är naturligtvis inte nöjd. Och det är ju inte ovanligt. Jag tror aldrig att jag har upplevt någon debatt med Kjell-Olof Feldt, där han efter att ha ställt frågor har fått svar som han förklarar sig nöjd med. Vad man än svarar honom fortsätter han att hojta och gasta efteråt. Det har naturligtvis Kjell-Olof Feldt full rätt att göra. Men jag ifrågasätter syftet med interpellationsinstrumentet, om det skall användas för det slags valtal som Kjell-Olof Feldt ägnade sig åt här för en stund sedan i avsikt att föregripa de debatter som skall komma i kammaren om den ekonomiska politiken, om finansutskottets betänkande och mycket annat innan detta riksmöte är slut.

Kjell-Olof Feldt påstår att han måste släpa hit mig för att få diskutera ekonomi. Jag vill då påminna om att det inte var länge sedan vi här i kammaren hade en allmänpolitisk debatt, då inte minst den ekonomiska politiken, Sveriges ekonomiska situation och vad som har hänt i valrörelsen debatterades under två långa dagar och åtminstone en natt. Kanske Kjell-Olof Feldt inte befann sig i kammaren under den debatten? Annars

skulle han haft klart för sig hur inträngande diskussionerna den gången var.

Det borde egentligen räcka med att säga detta. Men jag skall ändå ta upp ett par saker, eftersom Kjell-Olof Feldt med sömngångaraktig metodik pratar om att jag skulle sagt andra saker i valrörelsen än jag gör nu när det gäller Sveriges ekonomi.

Jag har i vartenda anförande i valrörelsen konstaterat att trepartiregeringen genom en klok saneringspolitik – det som Kjell-Olof Feldt kallar den Bohmanska svångremspolitiken – lyckades häva den utomordentligt allvarliga akuta kris som Sverige befann sig i hösten 1976, när vi fick ta över nära nog ett konkursbo efter socialdemokraterna. Sverige har inte haft en så allvarlig kris under hela efterkrigstiden som den vi då var tvungna att ta itu med. Den krisen byggde delvis på kortsiktiga problem skapade 1975–1976, delvis på mera långsiktiga problem, som hade byggts in i den svenska ekonomin sedan mitten av 1960-talet.

De kortsiktiga problemen lyckades trepartiregeringen faktiskt lösa, Kjell-Olof Feldt. Jag tror att Kjell-Olof Feldt också kommer att kunna medge det i stilla stunder, för då brukar han vara något mera sannfärdig än han är när han debatterar här i kammaren. Den tidigare trepartiregeringen förde på nytt in Sveriges ekonomi i balansens spår.

1979 har varit ett förhållandevis gott år, om man jämför med krisåren. I dag stiger produktionen, i dag ökar de investeringar som Kjell-Olof Feldt säger skall sjunka, i dag återvinner vi fortfarande marknadsandelar på den internationella marknaden, och tillväxten i bruttonationalprodukten har inte under hela 1970-talet varit så hög som under det här året.

Men vi är inte klara med problemen. Vi har att brottas med de i den svenska ekonomin inbyggda långsiktiga problemen, som kommer att värka ut. De är på sätt och vis mera svårhanterliga än de som vi har klarat under de gångna tre åren. Det är de problemen vi nu har att försöka bemästra. Det är de problemen jag brukar tala om i de anföranden som Kjell-Olof Feldt kritiserade.

De problemen analyserade jag också med utomordentlig noggrannhet i varenda debatt under hela valrörelsen. Jag vet inte hur många andra som gjorde det. Socialdemokraterna ägnade sig inte åt de långsiktiga problemen, men jag gjorde det i högsta grad. Det är dem vi nu skall syssla med. Beståndsdelarna i medicinen mot de problemen kommer Kjell-Olof Feldt få tillfälle att ta del av när budgeten har framlagts och finansplanen har redovisat det ekonomiska läget.

Visst kunde vi ha framlagt en höstfinansplan. Vi är inte skyldiga att göra det, och det har inte alltid varit fallet att regeringen lagt fram någon. Men osäkerheten var den här gången så stor att vi inte ville redovisa siffror som vi inte trodde skulle hålla, siffror som skulle behöva revideras under de två månader som är kvar på året. Vi tog det säkra före det osäkra, och det borde Kjell-Olof Feldt sätta värde på och inte använda som utgångspunkt för angrepp. Jag påminner än en gång om att den socialdemokratiska regeringen inte ens lade fram en försörjningsbalans och en nationalbudget i januari 1974, fastän det var av väsentlig betydelse för både budget och finansplan och för

riksdagens vårarbete. Men det blundar Kjell-Olof Feldt för den här gången.

Det är alltså inte någon feighet, underlåtenhet eller bristande lust att diskutera ekonomi som gör att vi inte framlagt någon finansplan i höst. Det är betingat uteslutande av det förhållandet att det material som står till vårt förfogande är så utomordentligt osäkert. Vi vet att vi inom loppet av de närmaste veckorna eller månaderna kommer att få ett väsentligt bättre underlag för vårt ställningstagande. Då anser vi att det är bättre för Sveriges ekonomi och för den allmänna debatten att låta bli att spika några siffror som snart kommer att visa sig föråldrade.

Vi har inte gjort ett dugg, inte ett skvatt, påstår Kjell-Olof Feldt och gör ner det marginalskafteförslag vi framlagt och vilket är motiverat av bl. a. de pågående löneförhandlingarna. Genom skatteförslaget skapar vi möjlighet för löntagarna att få en real förbättring med lägre bruttolönehöjningar än vad fallet skulle bli annars – att få något reallt utbyte och inte bara luft i lönekuverten. Energibeskattningen syftar till att bringa ner den höga oljeförbrukning som vi har i vårt land, och det är en förutsättning för att vi på lång sikt skall klara vår ekonomi.

När Kjell-Olof Feldt gör gällande att räntehöjningarna skulle ha ett samband med bristen i budgeten har han fel. Räntehöjningarna har direkt samband med vad som har hänt utomlands, och i jämförelse med genomsnittet av andra länders räntenivåer ligger Sveriges fortfarande förhållandevis lågt. Vi ligger på 9 %, och det är för våra svenska förhållanden en mycket hög räntenivå men i jämförelse med de räntenivåer som finns utomlands en relativt låg. Vi genomförde räntehöjningarna för att hävda den svenska kronans ställning och för att förhindra valutautflöde utöver det som beror på de höjda oljepriserna.

Sedan angriper Kjell-Olof Feldt bostadsbyggandet. Tillåt mig påminna om – och här kan jag kanske tala mer i egen sak än någon annan – att om det är någon som har kritiserat den bristande planmässigheten i svensk byggnadsverksamhet under årtiondena efter andra världskrigets slut så är det jag. Det har inte varit bra. Det har bedrivits en oerhört ryckig politik på bostadsbyggnadsområdet, och 1970-talet har sannerligen inte karakteriserats av något långsiktigt, aktivt politiskt tänkande. Nästan vartenda år under hela 1970-talet, innan trepartiregeringen trädde till, var det en negativ volymförändring då det gällde bostadsbyggandets omfattning. Den nerdragning som nu sker och som beror på att resurserna helt enkelt inte räcker till – bl. a. på grund av att konsumtionen har legat för högt på den kommunala sidan – görs av omtanke om Sveriges ekonomi och inte av några andra skäl.

När Kjell-Olof Feldt vill ha – låt vara indirekt – besked om vad som kommer i budgeten är det naturligt att jag vägrar att ge några svar på den frågan. Kjell-Olof Feldt får ge sig till tåls tills budgeten ligger på bordet. Då kommer ni att få besked, och ni får tillfälle att debattera. Det ges också tillfälle att föra en ekonomisk-politisk debatt i samband med att finansutskottets betänkande ligger på bordet.

Nr 38

Tisdagen den
27 november 1979

Om den ekonomiska politiken

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Jag är fylld av lust att diskutera den ekonomiska politiken, säger Gösta Bohman och ägnar ändå många minuter åt att beklaga sig över att jag har tagit upp en diskussion med honom.

Man kan bli litet trött på Gösta Bohmans dåliga vana att recensera sina debattmotsståndare. Det här är ändå ingen operaföreställning, där mitt röstläge spelar någon större roll. Det väsentliga är väl innehållet i vad jag säger.

Jag vill föregripa debatten, påstår Gösta Bohman. Det är den debatt som vi skall ha den 23 mars 1980 som jag i så fall vill föregripa, för någon debatt om regeringens ekonomiska politik får vi icke i denna riksdag förrän då. Och skälet till att jag ansåg att Gösta Bohman borde ha en del att säga oss är att han med sådan frenesi har ägnat den här hösten åt att ange en massa riktlinjer för den ekonomiska politiken. Han har arbetat hårt för att introducera en ny politik, och han ger verkligen intryck av – i varje fall när han uppträder framför televisionskamrör – att han vet vad han vill och tänker genomföra det. Från de utgångspunkterna föreföll det rimligt att ifrågasätta regeringens beteende att i år avvika från tidigare praxis när det gäller höstens finansplaner.

Låt mig också beträffande diskussionen om det som skedde 1974 peka på det som Gösta Bohman inte talade om, nämligen att det då lades fram en finansplan. Att den saknade en försörjningsbalans är riktigt, men det var också så att riksdagen fick tillfälle att ta ställning till huruvida det var rimligt att regeringen i det läget icke lade fram en försörjningsbalans. Riksdagen förelades en proposition på 57 sidor – jag tog fram den i går och läste igenom den igen. Propositionen innehöll en finansplan och slutade med en hemställan till riksdagen att godkänna detta regeringens förfarande. Skillnaden i dagens läge är den att Gösta Bohman nu på grundval av en notering i sin almanacka bestämt att vi inte får diskutera hans ekonomiska politik – om någon försöker göra det blir han bara arg.

Jag återkommer så till den gamla trätan i vilken utsträckning Gösta Bohman och andra borgerliga representanter före valet verkligen gav besked om vad de tänkte göra efter valet. Jag skall läsa upp några yttranden av Gösta Bohman i den sista riksdagsdebatten före 1979 års val, nämligen den som hölls den 9 juni. Det var alltså vid ett tillfälle då herr Bohman visste att hans inlägg blev protokollförda. Då sade Gösta Bohman bl. a. följande: Treparti-regeringen "lyckades sedan på den korta tiden av två år vända en nedkörd ekonomi åt rätt håll. ---

En markant förbättring av den svenska ekonomin har kunnat iaktas under de senaste 12-18 månaderna." "Inflationstakten har --- halverats. ---. Underskottet i budgetbalansen har påtagligt minskat." Här åsyftas egentligen bytesbalansen. Framför allt gjordes dock följande utfästelse: "En fast grund har lagts för en varaktig uppgång i den ekonomiska aktiviteten och av medborgarnas realinkomster."

Gösta Bohman visste i juni månad att vi skulle ha en varaktig uppgång i den ekonomiska aktiviteten och i medborgarnas realinkomster. Nu handlar

det om åtstramning, nedrustning och allmän förtvivlan.

Jag ställde några frågor, inte för att åstadkomma någon speciell upprördhet hos ekonomiministern utan därför att han i sitt interpellationssvar hävdade att det som behöver göras nu i höst är gjort – vi behöver inte bekymra oss om framtidsproblemen i övrigt förrän någon gång till våren.

Jag måste när det gäller investeringarna säga att Gösta Bohman inte riktigt har fått klart för sig vad som har hänt med bostadsbyggandet. Man kan visserligen ägna sig åt att anklaga tidigare regeringar för dålig planering, men varför hävdar man att man skulle ha löst något problem i ett läge med brist på byggarbetskraft, genom att flytta vissa bostadsbyggnadsprojekt från 1979 till 1980? Och hur skall industrin kunna få utrymme för sitt byggande, om man inte vidtar några åtgärder för att komma till rätta med överhettningen på byggarbetsmarknaden och minska bristen på kapacitet inom byggnadsindustrin? I en god planering av byggandet här i landet ingår en ökning av resurserna och av utbudet.

Slutligen säger Gösta Bohman att räntehöjningarna inte har något samband med budgetunderskottet. Jag råder honom bara att lyssna till sin egen riksbankschef. Det framgår redan av riksbankens kommuniké och av Lars Wohllins egna uttalanden att riksbanken vidgår – och den kan inte göra annat – att det stora budgetunderskottet är en direkt bidragande orsak till att räntan måste höjas. Det är meningslöst av herr Bohman att försöka förneka detta.

Vidare säger herr Bohman att han vägrar att diskutera nästa års budget. Javisst kan han göra det. Men tala ändå om huruvida det är klokt att genomföra en åtstramning av den allmänna efterfrågan via en höjning av hushållens kostnader! Det är nämligen en fråga som kan besvaras utan att man avslöjar en enda hemlighet om budgeten. Är detta rimlig konjunkturpolitik i rådande läge? Med tanke på den glada öppenhet som herr Bohman normalt uppvisar borde detta vara ett utmärkt tillfälle för honom att ge svar på den enkla frågan.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Jag nödgas än en gång upprepa att Kjell-Olof Feldt till mig i interpellationens form ställt tre konkreta frågor och att jag har svarat på de frågorna. Sedan har Kjell-Olof Feldt utnyttjat frågorna för att få till stånd en stor ekonomisk debatt. I och för sig skulle vi kunna föra en sådan debatt, men då kanske Kjell-Olof Feldt vill komma tillbaka med en interpellation, där han preciserar i vilka hänseenden han önskar debattera, i stället för att smyga in detta i en vanlig interpellationsdebatt av det här slaget.

Kjell-Olof Feldt gjorde mig den glädjen att läsa upp vad jag sade här i riksdagen den 9 juni. Det var bara bra, tycker jag, för jag står för allt vad jag sade då, på basis av det underlag vi hade då. Det stämmer precis med vad jag sade för en stund sedan, nämligen att den regering som trädde till hösten 1976, efter den socialdemokratiska vanskötseln av vår ekonomi, på den korta tiden av två år lyckades lägga ekonomin till rätta och föra in den på balansens väg. Det har bidragit till att utgångsläget i våras var utmärkt, och det här året

skulle ha blivit ett mycket fint år, om någonting inte hade inträffat som Kjell-Olof Feldt uppenbarligen antingen glömt bort eller inte vill låtsas om: efter den 9 juni kom oljeprishöjningarna, som visade sig på ett enda år belasta Sveriges handelsbalans med 8–9 miljarder ytterligare.

Vi har alltså på den korta tid av det här året som gått sedan dess fått en belastning av den svenska ekonomin som motsvarar ungefär 2 % av vår bruttonationalprodukt, dvs. dubbelt så mycket som hela den svenska u-hjälpen, vars enprocentsmål vi kom upp till efter många, många års slitande.

Detta har helt förändrat förutsättningarna då det gäller bytesbalansutvecklingen för svensk ekonomi. Den "varaktiga grund" som jag talade om i våras blev inte lika varaktig som jag utgick ifrån, på grund av vad som hände med oljeprishöjningarna. Och tyvärr kan det inträffa fler sådana. En av anledningarna till att vi inte lagt fram den s. k. finansplan som Kjell-Olof Feldt efterlyser är just vad som hänt i Iran. Jag trodde att Kjell-Olof Feldt visste att det just nu händer ting ute i världen som gör att vad vi säger här i dag kan vara fel i morgon just i detta hänseende.

Låt mig emellertid peka på två saker, eftersom vi nu gått in på ekonomin. Vi har – och det här hänger ihop med Kjell-Olof Feldts direkta fråga till mig – långsiktigt två stora problem i vår ekonomi.

Det ena är den stora bristen i bytesbalansen. Den bristen innebär att Sverige har för låg produktionskapacitet. För att klara detta långsiktigt behöver vi producera mer i Sverige. Vi behöver alltså föra över resurser ifrån konsumtion till produktion.

Det innebär att den privata konsumtionen kan bli illa behandlad och framför allt att den offentliga, den kommunala konsumtionen måste föra över resurser till den konkurrensutsatta sektorn. Det är fråga om pengar men också och i första hand om arbetskraft. Och skall de privata inte bli alltför illa behandlade måste vi sätta in stöten framför allt mot den offentliga konsumtionen, inte minst den kommunala.

Skall vi få balans i vår ekonomi på lång sikt – det borde ligga även i Kjell-Olof Feldts och socialdemokraternas intresse att Sverige återvinner den balans i ekonomin som är en förutsättning för hög sysselsättning och trygghet framöver – måste vi föra över resurser till de produktiva delarna av vårt näringsliv. Vi kan inte leva över våra tillgångar i längden. Det vet Kjell-Olof Feldt, och han borde kunna kosta på sig att erkänna det också.

Vi har ett annat problem som hänger ihop med detta, och det är den offentliga utgiftsexpansionen. Här finns ett visst samband; bakom den offentliga utgiftsexpansionen ligger också den offentliga konsumtionen. Och vi måste bryta trenden även här. Detta var ett ämne som vi diskuterade med frenesi under den allmänpolitiska debatten. Kjell-Olof Feldt tog inte upp de här frågorna då – det hade varit mycket intressant om han gjort det.

Vi vet att fortsätter den offentliga utgiftsexpansionen i samma takt som i dag kommer i början av 1990-talet, även vid en hygglig utveckling av Sveriges bruttonationalprodukt, hela bruttonationalprodukten att gå åt till skatt. Och alla här i kammaren vet att detta är omöjligt – vi kan inte låta utvecklingen

fortgå på det sättet. Därför måste vi bryta även utgiftstrenden.

Nu får vi i den nya regeringen börja ta steg i den här riktningen. Men hur de stegen kommer att utformas får Kjell-Olof Feldt ge sig till tåls med att få veta till dess att vi möts här i januari månad.

Uppgiften att den socialdemokratiska regeringen 1974 lade fram ett fylligt material, som riksdagen fick pröva, är riktig. Enligt grundlagen är regeringen skyldig lägga fram en budget och en finansplan. Men det fanns varken försörjningsbalans eller nationalbudget på bordet, vilket vi hade behövt i riksdagen för att få till stånd en ordentlig debatt. Att regeringen ansåg sig inte kunna förelägga riksdagen detta material berodde just på att det då i skilda hänseenden förelåg en osäkerhet, motsvarande den som nu har föranlett oss i regeringen att inte lägga fram någon sådan här rapport i höst – vilket vi inte är grundlagsenligt skyldiga att göra.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Jag tycker att Gösta Bohman visar en viss ringaktning inför riksdagen. Som ledamot av den här kammaren har jag rätt att ställa vilka frågor jag vill inom ramen för rikets grundlagar. Ekonomiministern har rätt att vägra svara på vilken fråga som helst som ställs. Men han skall inte beklaga sig över att oppositionen vill använda riksdagen som ett forum för debatter. Var skall vi annorstädes samtala, Gösta Bohman? Finns det några slutna rum där oppositionen inbjuds till överläggningar? Förvisso inte.

Sedan har jag inte begärt att Gösta Bohman skall göra prognoser, att han skall lägga fram en nationalbudget och en finansplan i höst. Jag ville veta varför han inte har gjort det. Men jag har ställt ett antal frågor om åtgärder som kanske ändå borde vidtas nu i höst, som inte kan vänta till riksdagsbeslut den 23 mars 1980. Det är frågor som jag tog upp redan i min interpellation och som gäller inflationen, bostadsbyggandet, situationen på arbetsmarknaden. Dessa frågor har jag alltså här ställt om igen.

Jag tror att det är nödvändigt att avslöja en av de myter som regeringen och dess företrädare försöker sprida, nämligen att höjningen av oljepriserna skulle ha orsakat alla våra ekonomiska problem. Detta återkommer jag till gång på gång. Gösta Bohman sade att den 9 juni var vi på väg in i balans, då fanns det egentligen inga problem. Sedan kom de fruktansvärda oljeprishöjningarna.

Jag vill råda Gösta Bohman att studera den sammanfattande översikt som konjunkturinstitutet har gjort till sin höstrapport. Där analyserar man effekterna på handelsbalansen av oljeprishöjningarna. Slutsatsen är att "relativpriset höjts för svenska exportvaror. Genom dessa motvägande effekter tycks den sammanräknade terms of trade-förändringen 1978-1979 stanna vid en nettoeffekt som motsvarar en belastning på handelsbalansen om ca 3 miljarder kr." – dvs. de höjda oljepriserna motvägdes av andra höjningar av våra exportpriser. Konjunkturinstitutet konstaterar att vid en omsvängning i handelsbalansen på 8 miljarder kronor svarar den reala försämringen, den som beror på att exporten har ökat för litet och importen för mycket, för hela 5 miljarder kronor.

När det gäller inflationen kommer priserna antagligen att stiga med över 10 % – säg 10,5 %. Oljeprishöjningarna kommer under året att orsaka en prisstegring på ungefär 2 %. Exkl. oljeprishöjningarna blir alltså inflationen i år 8,5 %. Är det en halvering av inflationstakten, Gösta Bohman, som ni lovade i juni månad?

Ge oljeprishöjningarna, som i och för sig är ett mycket stort problem, en rimlig plats i beskrivningen av våra ekonomiska problem! De förleder annars både regeringar och andra att tro att vi inte behöver vidta en rad andra åtgärder än att, som man nu har gjort, höja skatten på energi.

Gösta Bohman utvecklade med stor motvilja, för han vill ju egentligen inte diskutera frågan, detta med åtstramningspolitik. Han vill fortfarande inte svara på frågan huruvida konjunkturen motiverar en åtstramning av hushållens ekonomi nästa år. Men han utvecklade en tanke – vilket han har gjort tidigare – när han sade att stöten framför allt måste sättas in mot den offentliga konsumtionen. Här måste ekonomiministern rådgöra med sina ekonomiska experter för att klargöra om han inte har fått alltihop om bakfoten. Höjer man matpriserna genom att minska livsmedelssubventionerna, höjer man hyrorna genom att dra ned på hyressubventionerna och ökar man folks utgifter när de är sjuka genom att dra ned på läkemedels-sättningen, minskar man icke den offentliga sektorn – man minskar hushållens realinkomster och utrymmet för privat konsumtion. Vad man gör är att man ökar det offentliga sparandet eller minskar budgetunderskottet, någonting som det i och för sig finns skäl att allvarligt överväga.

Gösta Bohmans hela uppläggning när han talar om att det är den offentliga konsumtionen som skall ta stöten stämmer inte ett dugg med den agitation som han under de senaste månaderna har bedrivit i massmedia, där han har talat om att vi nu måste angripa den s. k. rundgången, måste minska bidragen och subventionerna. Det berör icke den offentliga sektorn och förbrukar inga reala resurser inom den offentliga sektorn. Dessa bidrag stödjer hushållens konsumtion. Det kan också finnas skäl att angripa det, men det jag vill ha reda på var om detta är den väg vi 1980 bör gå med den svaga konjunktur som vi nu med säkerhet kan vänta oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1979/80:115 och 116 till arbetsmarknadsutskottet

§ 7 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:82

§ 8 Anmälades och bordlades

Motioner

1979/80:117 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1979/80:4 om ändring i lagen (1974:12) om anställningsskydd m. m.

1979/80:118 av *Börje Hörnlund*

med anledning av propositionen 1979/80:25 med förslag till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1979/80

1979/80:119 av *Kerstin Andersson* i Hjärtum och *Kerstin Göthberg*

1979/80:120 av *Kerstin Andersson* i Hjärtum och *Kerstin Göthberg*

1979/80:121 av *Bertil Jonasson*

1979/80:122 av *Bo Lundgren m. fl.*

1979/80:123 av *Erik Wärnberg m. fl.*

med anledning av propositionen 1979/80:40 om fastighetstaxering, m. m.

Anmälan av interpellationer

§ 9 Anmäldes och bordlades

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1979/80:5 med anledning av motion om kontorsserviceföretagens uppdragsverksamhet på kundens kontor

1979/80:6 med anledning av motioner om medbestämmandefrågor m. m.

1979/80:8 med anledning av motioner om ledighet från anställning

§ 10 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 26 november

1979/80:83 av *Lars Werner* (vpk) till utrikesministern om regeringens syn på den militära upprustningen i Europa, m. m.:

I regeringsförklaringen står det att regeringen skall bedriva en utrikespolitik, som bl. a. syftar till att främja internationell avspänning, nedrustning och fred. Det är bra.

Värnandet om freden är en livsviktig uppgift, men steget från att i ord uttrycka detta till att i konkret handling bidra till nedrustning och avspänning är stort. De stärkta högerkrafterna medverkar i hög grad till detta och försvårar alla nedrustningssträvanden. Det pågår nu också en kampanj för att bereda mark för en faktisk militär upprustning.

SIPRI kunde i sin senaste årsbok konstatera att den militära upprustningen fortsätter i ökad takt och att kapprustningens centrum är Europa, där nu 10 000 kärnvapen står mot varandra. I december samlas NATO:s rådsmöte i Bryssel för att bl. a. ta ställning till införande av ett nytt raket- och kärnvapenprogram för Västeuropa. NATO:s verkliga syfte med detta nya program är inte att uppnå balans utan att uppnå militär överlägsenhet. Den amerikanska militärledningen har också öppet proklamerat detta syfte. I ett anförande i USA-senatens utrikesutskott i september i år förklarade t. ex. USA:s försvarsminister att NATO:s planer innebär att NATO uppnår militär

Tisdagen den
27 november 1979

*Anmälan av inter-
pellationer*

överlägsenhet. I en rad intervjuer har också f. d. överbefälhavaren för NATO-styrkorna i Europa, general Haig, påpekat att syftet med NATO:s planer är att utveckla ett brett register av system, som garanterar NATO "övervikt, osårbarhet och flexibilitet".

Syftet med detta nya raket- och kärnvapenprogram är således klart, och det kommer att medföra en kraftig militär upprustning, öka riskerna för Europa och försvåra fortsatt avspänning och nedrustning.

Det finns därför också ett växande motstånd mot NATO:s upprustningsplaner. I t. ex. Holland har det socialdemokratiska partiet reagerat mycket starkt och motsatt sig att dessa nya raketer stationeras på holländskt territorium. De västtyska socialdemokraterna kommer att ta upp frågan vid sin kongress och kommer förmodligen också de att avvisa upprustningsprogrammet. Likaså har Socialistiska internationalen uttryckt oro över detta program.

Nyligen vidtog Sovjetunionen vissa nedrustningsåtgärder i Centraleuropa och föreslog att förhandlingar skulle upptas om en ömsesidig styrkereduktion. Detta initiativ mottogs på olika sätt. Merparten såg det som en positiv åtgärd och en viktig gest, som visar viljan att genomföra en verklig nedrustning och att främja avspänningen. I Finland, Norge och Danmark har det sovjetiska initiativet tagits emot positivt och sagts vara ett viktigt bidrag till den dialog mellan öst och väst som är nödvändig för avspänning och varaktig fred.

Det finns dock aggressiva NATO-militärer och konservativa politiker, som avfärdar initiativet som en propagandagest utan betydelse. Men i Wienförhandlingarna lade västmakterna på sin tid fram ett förslag om att 69 000 man sovjetiska trupper och 1 700 stridsvagnar skulle dras bort i utbyte mot att amerikanerna skulle dra tillbaka 29 000 soldater, 1 000 kärnstridspetsar och 90 kärnvapenbärare. Detta förslag från NATO ansågs då som positivt och skulle bidra till en minskning av rustningarna.

Men nu, när Sovjetunionen genomför *ensidiga åtgärder* och drar tillbaka ca 30 % av det antal soldater och 60 % av det antal stridsvagnar som NATO föreslog skulle dras tillbaka inom ramen för ett *ömsesidigt avtal*, förklaras detta av somliga som oväsentligt och endast en tom propagandagest. Därmed avslöjas NATO:s verkliga avsikter och ovilja att medverka till en militär nedrustning och avspänning i Västeuropa.

Om NATO nu besvarar detta initiativ med en ny och fortsatt militär upprustning, och t. o. m. ett nej från amerikanska senaten till SALT 2-avtalet, innebär detta att spänningarna allvarligt kommer att skärpas. De beslut som fattas i Bryssel berör därför inte bara de paktbundna länderna utan hela den militära situationen i Västeuropa, liksom i hög grad ett alliansfritt land som Sverige.

En ny forcerad upprustning i ett Europa, som redan är överbelamrat med kärnvapen och andra vapen, kommer allvarligt att öka krigsfaran inte bara i vår världsdel utan i hela världen.

Det är nu hög tid att gå från ord till handling och göra aktiva insatser för att avvärja en sådan utveckling. Sverige har som ett neutralt och alliansfritt land

stora möjligheter att aktivt delta i och påverka avspännings- och nedrustningssträvandena. Denna möjlighet bör vi inte tveka att utnyttja.

Som särskilt angeläget framstår det att stoppa NATO:s upprustningsprogram, och regeringen har både möjligheter och ansvar att medverka därtill. I regeringsförklaringen påtar sig regeringen ansvar att medverka till internationell avspänning, nedrustning och fred. Regeringen har här en omedelbar uppgift.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

1. Hur ser regeringen på den forcerade kapprustning NATO nu planerar, med särskild hänsyn till den nya kryssningsroboten?
2. Tänker regeringen – som vissa stater, även NATO-stater – protestera mot denna upprustning och uppmana till fortsatta förhandlingar med Sovjet och Warszawapakten?
3. Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att påskynda en militär nedrustning i Europa?

den 27 november

1979/80:84 av *Mona S:t Cyr* (m) till försvarsministern om överföringen av arbetsuppgifter från försvaret till kommunerna:

Fortlöpande kostnadsökningar inom försvaret har påvisat angelägenheten av att verksamheten också inom försvarsmakten effektiviseras.

Försvarsmaktens ledningsutredning (FLU) har genomfört en andra etapp (FLU II) i översynen av organisationen i fred och därvid eftersträvat att göra densamma så effektiv och kostnadsbesparande som möjligt. Uppdraget hänförs till riksdagens beslut i mars 1978.

Försvarets rationaliseringsinstitut (FRI) har tidigare gjort en översyn av sjukvårdsstyrelsens organisation med syfte att minska personalen samt åstadkomma ambitionssänkningar eller överföring av uppgifter till andra myndigheter för att därigenom ernå besparingar. Denna översyn visade emellertid, att vissa tänkta överföringar i stället skulle medföra kostnader. Alla instanser som yttrat sig i samband med den översynen har ansett att försvaret bör ha kvar tillsynsansvaret för hälsovården i full utsträckning.

FLU har emellertid haft en annan syn på hälsovårdens handläggning. Det föreslås sålunda, att MB släpper sitt tillsynsansvar för hälso- och sjukvården i fred i den takt detta kan övertas av andra myndigheter och att erforderliga överenskommelser träffas mellan försvarsmakten och berörda civila organ.

De uppgifter inom allmän hälsovård som på central nivå handläggs av sjukvårdsstyrelsen inom försvaret skulle därigenom lokalt komma att åvila kommunernas hälsovårdsnämnder.

Det är härvid att märka, att FLU under ordet "hälsovård" endast lägger in begreppen "företagshälsovård" och "sjukvård", medan den lagstiftning som omfattar begreppet allmän hälsovård och enligt vilken tillsyn skall utövas omfattar oerhört mycket mer, nämligen tillsyn bl. a. enligt livsmedelslagen,

Tisdagen den
27 november 1979

*Anmälan av inter-
pellationer*

smittskyddslagen, djurskyddslagen, hälsoskyddslagen, lagen om miljöfarliga varor samt arbetsmiljölagstiftningen.

I regeringsförklaringen uttalar regeringen att den för sin del noga skall granska de ekonomiska verkningarna för kommunerna av statliga beslut. Om man i detta sammanhang skulle följa FLU:s förslag till omorganisation, skulle utan tvekan kostnadsfördyringar drabba kommunerna. Samtidigt skulle försvaret enligt FRI drabbas av ökade kostnader i stället för avsedda besparingar.

Med hänvisning till det föregående anhåller jag om kammarens tillstånd att till försvarsministern få ställa följande fråga:

Kan det anses skäligen i rationaliseringssyfte överföra arbetsuppgifter från försvaret till kommunerna, trots att detta medför ökade kostnader för båda parter?

1979/80:85 av *Raul Blücher* (vpk) till utbildningsministern om journalistutbildningen vid högskolorna:

Flera linjer inom högskolan har under de senaste åren av ekonomisk åtstramning fått se sina anslag reellt minska. Detta gäller bl. a. journalistlinjen. Vänsterpartiet kommunisterna har i skilda sammanhang, bl. a. i samband med diskussionen om radions och televisionens framtid, pekat på nödvändigheten av en demokratisk mediakultur, där yttrandefriheten förstärks och inte urholkas. Detta aktualiseras ytterligare mot bakgrund av att samhällets beredskap inför teknologiska förändringar inom information och kommunikation i dag är låg. Samhällsintressen och sociala behov har alltför mycket kommit i skymundan, när ny teknik utvecklats och utvecklas. Det gäller t. ex. fördelningen av kunskaper, tillgång till relevant information inom olika grupper, kontroll över informationsflöden och innehållet i dem.

Denna samhällets beredskap måste dock omfatta icke blott de skilda medierna. Minst lika viktigt är att den grundläggande utbildningen av journalister och andra informörer har en hög kvalitet. För att förverkliga en journalistik som aktiverar och informerar, som kritiskt granskar och verkar för förändring och inte passivisering – vilket från demokratisynpunkt är av vitalt intresse – så krävs att journalistutbildningen rustas upp. Det är bl. a. en central uppgift att nå och ge röst åt grupper i samhället, som hittills alltför sällan fått komma till tals.

Allvarliga farhågor för journalistutbildningens framtid och målsättning har nu uppstått. En rad konkreta exempel kan anföras för att belysa hur utbildningens innehåll bantats ner – t. ex. praktiska övningar i realistiskt stora grupper. Tidigare studenter omvittnar följder i arbetslivet av en bristfällig utbildning, och avnämare framför allt oftare kritik över de nyexaminerades bristande färdigheter.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

Vilka åtgärder avser utbildningsministern att vidta för att förstärka utbildningen vid journalistlinjen?

§ 11 Meddelande om frågor

Nr 38

Tisdagen den
27 november 1979

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 november

*Meddelande om
frågor*

1979/80:163 av *Kjell-Olof Feldt* (s) till statsministern om följderna av kärnkraftens avveckling:

I en tidningsintervju den 15 november sade sig statsminister Thorbjörn Fälldin garantera att en avveckling av kärnkraften inte leder till vare sig arbetslöshet, elbrist eller höjda energipriser. Det är ingen samhällsekonomisk kostnad att avskaffa den svenska kärnkraften, hävdade statsministern.

I det betänkande som sedermera avgivits av den s. k. konsekvensutredningen påvisas bl. a. att kärnkraftens avveckling skulle innebära väsentligt höjda elpriser, med påtagliga konsekvenser för sysselsättning, tillväxt och levnadsstandard.

Med hänsyn till vikten av att få klarlagt huruvida regeringschefen redan på detta stadium underkänner huvudresultaten av konsekvensutredningen, vill jag till statsministern rikta följande fråga:

Står statsministern fast vid sin garanti för att kärnkraftens avveckling inte leder till vare sig arbetslöshet, elbrist eller höjda energipriser?

den 27 november

1979/80:164 av *Bonnie Bernström* (fp) till statsrådet Karin Andersson om gränskontrollen vid resa från Danmark till Sverige:

För att minska den illegala invandringen till Sverige har de svenska myndigheterna fattat beslut om en skärpt gränskontroll mellan Sverige och Danmark. Den möjlighet till stickprovskontroller som finns enligt den nordiska passöverenskommelsen utnyttjas i stor omfattning. Det innebär att inresande till Sverige måste kunna visa att de är svenska medborgare eller att de ändå har rätt att vistas i riket. Då svenska medborgare inte är skyldiga att medföra pass vid resa till Danmark kan den situationen uppstå att en svensk inte får komma in i Sverige, därför att han eller hon inte kan bevisa sin nationalitet. Problemet gäller också för utländska medborgare som har arbets- och uppehållstillstånd men inte kan bevisa det. Enligt uppgift i ett TV-program har detta lett till att personer tagits i förvar över natten. Detta är givetvis starkt otillfredsställande och skulle t. ex. kunna avhjälpas genom en jouttjänst på invandrarverket.

Jag vill därför fråga invandrarministern Karin Andersson:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att förhindra att personer onödigtvis sätts i förvar i samband med gränskontroller?

Tisdagen den
27 november 1979

*Meddelande om
frågor*

1979/80:165 av *Per-Olof Strindberg (m)* till utrikesministern om vissa balters dubbla medborgarskap:

I den utrikespolitiska debatten den 14 mars i år tog jag bl. a. upp frågan om balternas dubbla medborgarskap. Dåvarande utrikesministern Hans Blix svarade angående detta bl. a.:

”Jag vill dock gärna nämna att ett nytt element tillkommit ganska nyligen i och med att man i Sovjetunionen fått en ny medborgarskapslagstiftning. Det ger också oss anledning att på nytt ta upp frågan med Sovjetunionen och se om vi genom förhandlingar kan komma fram till en ordning som möjliggör att svenska medborgare befrias från ett medborgarskap som de inte längre behöver eller vill ha.”

Mot bakgrund av utrikesminister Blix uttalande vill jag ställa följande fråga:

Har nya förhandlingar upptagits med Sovjetunionen i syfte att befria de baltar i Sverige som har dubbelt medborgarskap från detta, eller när kan i annat fall sådana beräknas tas upp?

1979/80:166 av *Jan Fransson (s)* till industriministern om arbetsmarknadsproblemen i Lidköping:

Den 21 november 1979 uppvaktade LO-sektionen och socialdemokratiska arbetarekommunen i Lidköping industridepartementet, som vid tillfället företräddes av statssekreteraren.

Bakgrunden till uppvaktningen är den oro som man känner för den vikande sysselsättningen i kommunen. 468 arbetstillfällen beräknas försvinna fram till 1982. För de största minskningarna står de båda storkoncernerna STAB och SKF.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga industriministern:

Anser industriministern att STAB- och SKF-koncernerna skall ta sitt ansvar och skapa ny produktion i stället för att avskeda folk?

Vilka konkreta åtgärder kommer industriministern att vidta för att hindra en fortsatt minskning av antalet arbetstillfällen i Lidköping?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 16.18.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/ Solveig Gemert